

Nová kniha autora románov Čít slečny Smilly pre sneh
a Deti chovateľov slonov

PETER HØEG
EFEKT SUSAN

EFEKT SUSAN

Peter Høeg

EFEKT SUSAN

*Z dánčiny preložil
Jozef Zelizňák*

slovar

Copyright © Peter Høeg & Rosinante Co., Copenhagen 2014
Published by agreement with Gyldendal Group Agency.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2017
Translation © Jozef Zelizňák 2017

ISBN 978-80-556-1328-4

DANISH ARTS FOUNDATION

The translation has been kindly sponsored
by the Danish Arts Foundation.

Táto kniha bola preložená vďaka láskavej podpore
Dánskej umeleckej nadácie.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie
reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, nijakými prostriedkami,
ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií,
nahrávok, ani prostredníctvom súčasného alebo budúceho
informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

PRVÁ ČASŤ

Kto má záujem o čestný byt nadácie Carlsberg v kodanskej štvrti Valby s rozlohou osemstopäťdesiat štvorcových metrov s vlastnou pivnicou a parkom, môže ho získať zdarma a doživotne. Dotyčný by mal však čím skôr začať pracovať na Nobelovej cene za fyziku. Andrei Finkovej sa podarilo získať Nobelovu cenu už v mladom veku, a tak mohla prevziať dom po Nielsovi Bohrovi niekedy v šesťdesiatych rokoch a následne tu päťdesiat rokov bývať.

Teraz sa ho chystá opustiť. Zomiera.

Väčšina ľudí sa bráni smrti. Keď príde rad na mňa, budem kričať a šermovať rukami. Andrea Finková pristupuje k smrti ako operná diva k rozlúčkovému koncertu.

Pôjde o dobročinné vystúpenie, veď už všetko rozdala. Miestnosť, do ktorej vstupujem, je celkom prázdna, s výnimkou jej nemocničného lôžka. Na stenách zostali len krémové flaky na miestach, kde kedysi viseli obrazy.

Nevidím ani len stoličku. Podídem k posteli a opriem sa o barlu.

Vníma iba úzky výsek sveta. Zaregistruje ma, až keď som celkom blízko.

„Susan,“ osloví ma. „Čo by si urobila, aby si získala späť svoje deti?“

„Všetko.“

„Budeš mať možnosť.“

Otvorí svoju priesvitnú dlaň položenú na paplône, vloží do nej svoju. Vždy sa rada dotýka človeka, s ktorým práve komunikuje.

„Schudla si.“

Priam fyzicky cítim jej emócie. Bohr o nej vyhlásil, že je jedinou celebritou, čo pozná, ktorú sláva neskorumpovala.

„Mám dyzentériu. Už ma liečia.“

Pocítim tlak zozadu na stehnách. Z prázdnoty ktosi predsa vyčaroval stoličku. Kúzelník sa stratí v poloblúku za posteľou.

Malý a elegantný chlap s veľkým sebavedomím.

Verí, že má najlepšieho krajčira a vedie najsilnejší štátny aparát. Volá sa Thorkild Hegn, údajne pracoval ako štátny tajomník na ministerstve spravodlivosti. Stretli sme sa už po druhý raz.

Prvýkrát sme sa videli pred dvoma týždňami vo väzení Tula v indickom štáte Manipur, na hraniciach s Barmou, v priestoroch označených ako miestnosť pre návštevy. V betónovej kocke bez okien.

Keď sa posadil oproti mne, ihneď mi napadlo, že sa dívam na človeka, ktorý ignoruje druhú základnú poučku termodynamiky. V meste a v miestnosti, kde sa všetci a všetko potí vrátane betónu, je uvoľnený a elegantný, v bielej košeli, saku a kravate.

„Pracujem na veľvyslanectve.“

Samozrejme, že nepracuje na veľvyslanectve. Prezradila ho jeho biela jemná pokožka. Prichádza priamo z Dánska.

„Kde mám deti?“

„Vášho syna zadržali v Almoede, v malom pohraničnom mestečku na hraniciach s Nepálom. Je podozrivý z pokusu o pašovanie starožitností. Vaša dcéra pravdepodobne zmizla s kňazom z chrámu bohyne Kálí v Kalkate.“

Vymeníme si pohľady. Dvojčatá majú šesťnásť rokov.

„Váš manžel...“

„Nič mi o ňom nehovorte.“

Položí čosi na stôl. Slabé svetlo mi bráni vidieť, čo to je. Potom sa z hmly vynorí obálka *Time*.

Na titulnej stránke časopisu sú štyria ľudia. Muž sedí pri krídle, nakláňajú sa k nemu dve deti s husľami. O mužovo plece sa rukou opiera žena, ktorú bezohľadní ľudia presvedčili, aby si obliekla talár a doktorský klobúk.

Deti majú plavé kučery, modré oči. S takým vzhľadom zaraz získajú srdce každého a najlepšie svetové konzervatóriá ich budú zasypávať štipendiami. Muž sa díva na svet hlbokým pohľadom smutných očí. Mierny úsmev na tvári prezrádza, že ho nekvári nízke sebedomie.

Pod fotografiou stojí *The Great Danish Family*.

Deti s husľami sú moje deti. Žena s doktorským klobúkom som ja. Muž pri klavíri sa volá Laban Svendsen, je to môj manžel. Ostrím zrak na vlastnú rodinu.

„Váš manžel odišiel do Goy s dcérou maharadžu. Dievča má len sedemnásť, v päťách mu je celá juhoindická mafia. Ako sa tu o vás starajú?“

„Dokonale. Tridsať žien na pätnástich štvorcových metroch. Turecký záchod v kúte. Denne sa delíme o hektoliter daždovej vody a miskú ryže. Každý deň na seba útočíme žiletkami. Tri týždne som nevidela advokáta. Posledné dni močím krv.“

„Zoženieme vám lieky. Postaráme sa o dievča. Pracujeme na prepustení chlapca. Možno nájdeme vášho muža skôr než mafia. Veríme, že do týždňa vás budeme mať všetkých naspäť v Dánsku.“

Hovorí o vedských zázrakoch. O prelomení chaosu, čo vládne v indickom súdnictve. Chce obísť dohody o vydávaní osôb, nájsť človeka strateného v indickom mori. A aj tak mi napadá jediná otázka. Nie, či to zvládne, ale prečo to vlastne chce.

Tá časť dánskeho obyvateľstva, čo ešte nesedela za mrežami, si predstavuje väzenie ako tiché miesto, kde sa ľudia venujú sebalútosti a analýze svojich skutkov. Nie je

to tak. Väzenie hučí ako dravec v čase kŕmenia. Len miestnosti pre návštevy oddeľujú hrubé steny, čo zastavujú vysokofrekvenčné vlny. Hluk sa tu mení na vibrácie.

V tomto relatívnom tichu mohol vstať a odísť. Neurobil to. Bráni mu v tom čosi, čo ani sám nevie pomenovať.

„Ste podozrivá z pokusu o vraždu holými rukami. Vraždu muža, ktorý je podľa policajnej správy meter deväťdesiat vysoký, svalnatý ako grécky hrdina. Ako si to mám vysvetliť?“

Nie div, že sa čuduje. Mňa to takisto prekvapilo. Ak by sa mi aj podarilo nabrať späť, čo som v posledných mesiacoch zhodila, bola by som rada, keby som sa dostala na päťdesiatpäť kilogramov.

Zrazu sa zmenil, už nevie skryť svoju zvedavosť.

„Zamestnanci kasína tvrdili polícii, že ste sa snažili získať od nich žetóny za sľub, že im darujete jeho orgány.“

„To bol žart.“

„V kasíne to tak nevnímali. A ani muž nie.“

V tej chvíli si uvedomí, že stráca kontrolu a odhaľuje časť svojho ja. Na krátky okamih sa mu v tvári zračí šok, prejavil doteraz neznámu slabosť. Potom vstane.

Ani po štrnástich dňoch, v byte nadácie Carlsberg, šok ešte úplne nezmizol. A nepatrí k mužom, ktorí sa dvakrát dopúšťajú tej istej chyby. Preto teraz dbá o to, aby nás oddeľovala nemocničná posteľ.

V ruke drží fascikel. A časopis *Time*, ktorý mi ukázal vo väzení.

Čelo posteľe Andrey Finkovej sa dotýka sklenej steny. Za ňou stromy a kríky privezené z cudzích kontinentov zápasia s desaťcentimetrovou vrstvou snehovej čľapkanice a asi si kladú otázku, čo si v tomto ročnom období počať v Dánsku. Kdesi v parku sa ozve detský krik. Andreina tvár sa rozžiari. Možno sú to vnuci, možno sa celá rodina stretla pri cieľovej páske.

Vtedy si uvedomím, že dvojčatá sú blízko.

Ide o iracionálny pocit, nie je to odpoveď na fyzicky merateľný stimul. Vstanem, pomocou bariel odkrívam k dvojkrídlovým dverám a otvorím ich.

Ihneď si uvedomím prítomnosť Thit a Haralda, ale pohľad najprv upriamim na niekoho iného. Dívam sa na muža za krídlom, na Labana Svendsena, na svojho muža a otca tých detí.

O jeho krstnom mene sa už popísalo všeličo. Poznám autoritatívny výklad. Raz mi jeho mama rozprávala, že ho tak pokrstila, lebo sa od narodenia podobal na barokového anjela a materský pud ju nabádal, aby dostal čisté aj meno.

Nadalej sa podobá na anjela. Už však dovŕšil štyridsaťpäť rokov. A unikol indickej mafii.

S potešením konštatujem, že ho to poznačilo. A ľutujem, že ho to nepoznačilo viac.

Najprv sa pozerám naňho. Dohodli sme sa tak už dávno. Od narodenia dvojčiat sme si uvedomovali hrozbu, že sa v deťoch stratíme. Preto sme si dohodli pravidlá. A platia, hoci sa rodina rozpadá. Prvé z pravidiel znie: Ak sa stretneme v prítomnosti detí, najprv si navzájom potvrdíme, že sa vnímame.

V dávnej minulosti sme tak robili bozkami a objatiami. Teraz zamyslenými pohľadmi, sľubujúcimi doživotnú zášť a nikdy sa nekončiacu odplatu.

Dvojčatá sa opierajú o krídlo. Nemajú však husle, a od čias, keď sme pózovali pre *Time*, neprišli len o svoj hudobný nástroj. Nieкто by na fotografii vnímal aj ich nevinnosť, no prišli aj o ňu.

Rozbehnú sa, ja sa nakloním dopredu, stretneme sa v strede miestnosti a chytáme sa jeden druhého ako slamky.

Ide o vonkajšie spojenie, to vnútorné sme už dávno stratili.

Možno už pri pôrode. Bol krátky a tvrdý. Lekár mi chcel dať čosi na tíšenie bolesti, musela som mu povedať niečo škaredé, ešte aj po štyridsiatich ôsmich hodi-

nách na vizite bol bledý. Nechcela som však prísť o jediný detail.

Keď som si priložila maličkých k prsiam, praskla bublina, v ktorej sme žili počas tehotenstva. Od momentu, keď dieťa príde na svet, vzdáľuje sa svojim rodičom. Ešte sa naťahuje po prsnej bradavke, no kdesi hlboko vo svojom nervovom systéme už pracuje na tom, aby sa odsťahovalo z domu.

Aj tak som si uvedomovala šialenú úľavu. A šialený strach. Väčšina prírodných zákonov vyjadruje rôznym spôsobom zákon zachovania energie. Človek, ktorému sa narodí dieťa, prijme rozumne vyváženú rovnováhu lásky a strachu zo straty. A pri dvojčatách získa dvojnásobok. Na oboch stranách rovnice.

Výčerpanie, čo som tak dlho potláčala, vyrazí na povrch, izba sa zakníše, deti ma odvedú a posadia na stoličku.

Thorkild Hegn stojí vo dverách. So sivým fasciklom. A s časopisom *Time*.

„Pre mnohých predstavujete symbol. Pán umelec. Pani vedkyňa. Reprezentant Unesca. Žena spoluzodpovedná za najväčší vzdelávací projekt Európskej únie za hranicami kontinentu. Pokúsime sa ten symbol uchovať. Indickú políciu sa nám podarilo upokojiť. Vyhneme sa súdnemu procesu v Dánsku. Zabránimе tomu, aby vás tu vystopovali orientálni démoni, s ktorými sa ťaháte za prsty. Potrvá nám to niekoľko týždňov. Zapli sme vám v dome kúrenie. Naplnili sme chladničku. Vonku čaká auto pripravené odviezť vás domov.“

Laban a dvojčatá planú vďakou. Vnímajú ho ako dobrú vílu.

Zlý odhad. Môže za to ich výchova. Laban sa narodil, aby ho od kolísky po hrob ľúbili, ospevovali a starali sa oňho. Dvojčatá dovŕšili šestnásť rokov bez toho, aby utŕžili od osudu silnejšiu ranu než priateľské ťlapanutie na napudrovaný zadoček. Ešte nepochopili. Vnímajú život ako obchod s darčekom, kde si môžu vyberať tovar zo všet-

kých poličiek. Verí tomu aj Laban, no ten by už mohol tušiť.

O účtovníctvo rodiny som sa vždy starala ja. A nielen preto, že rozumiem číslam. Ako jediná z nás štyroch si totiž uvedomujem, koľko to celé v skutočnosti stojí.

A tá cena sa postupne derie na povrch.

„Susan, chceli by sme vás na odplatu požiadať o maličkosť. Niečo sa spýtate jedného človeka.“

Položí fascikel na krídlo.

V miestnosti zavládne ticho. Až na detský džavot v diaľke a duchovnú auru, čo sa vždy vznáša okolo krídla. Už aj dvojčatá si uvedomili, kam to smeruje.

Thorkild Hegn mlčí. Nehrozí, netlačí. Bez slova nechá pôsobiť realitu.

„Na obálke nájdete telefónne číslo. Ozvite sa, keď budete mať niečo nové.“

Zatvorí za sebou dvere. Je preč. Dvere na druhom konci miestnosti sa otvoria, vidíme na sklené vchodové dvere. Čaká za nimi auto. Audiencia v byte nadácie Carlsberg sa pre rodinu Svendsenovcov skončila.

Stojím pri sporáku a pripravujem omáčku z paradajok a čerstvých bylín.

Malý sporák, sama som ho prebudovala na tlak dvadsaťdeväť milibarov. Je to tridsať percent nad povoleným limitom. Mám rada, keď šľahajú plamene.

Indukcia v mojom dome neprichádza do úvahy. Ak by Maxwell vedel, na čo sa zneužijú jeho rovnice, nechal by si ich pre seba. Rodina sa nemá schádzať pri magnetickom poli, ale pri plameni. Chcem vidieť modré jadro plameňa zo skvapalnených uhlíkovodíkových plynov. Chcem počuť, tak ako teraz, že keď vonku mrholí, dnu syčí piecka na pizzu.

Dvojčatá sedia na pohovke. Laban pri krídle. Už pred trištvrtihodinou sme prekročili prah dverí a ešte sme si nepovedali ani slovo.

Dom bol sen. A rozplynul sa.

Laban si ho vysníval a ja som ho zrealizovala. Takto sme si delili prácu. Tristo štvorcových metrov ohraničených omietnutými bielymi stenami zakrytými zvlhčenou zinkovou strechou. Zvnútra obložené drevom ako hangár z prvej svetovej vojny.

Pocit, že dom kedykoľvek vzlietne, ešte posilňujú okná od podlahy po strop, s výhľadom na zelenú džungľu.

Postavili sme ho z materiálov, čo mali vydržať päťsto rokov ako naše manželstvo, ideálne navždy. Dlážka z masívneho dubového dreva, Laban vítal, ja som sa starala,

aby podlaha bola vodorovná. Postavili sme ho tak, aby jeho solídnosť neuberala na slobode. Zvonka vyzerá, akoby sa vznášal kdesi v korunách stromov v tropickom pralese.

Nevznáša sa. Stojí na ulici Evighedsvej v kodanskej štvrti Charlottenlund. Pätnásť minút jazdy z centra mesta. Pri plynulej premávke.

Že domy žijú, je jednou z vedecko-strategických axiém, čo som ešte nepredstavila Spoločnosti vedcov. Aj to bude. Čakám na vhodnú príležitosť.

Náš dom dýcha z posledných síl. Boli sme preč pol roka, preto z neho vyžaruje osirelosť. A k tomu všetky témy, čo so sebou prinášame. Tejto nálade by neodolal ani najpevnejší materiál.

Niektorí ľudia tvrdia, že k rodinnému šťastiu sa dostanete prostredníctvom úspešných kompromisov. Nie je to pravda. Láska nepozná kompromisy. K rodinnému šťastiu vedie cesta cez riešenie kóanov. Lepšie povedané: cez ich rozpustenie.

Myslela som si, že sme ich už dávno vyriešili.

Mýlila som sa. Nič na svete netrvá večne. Prírodné zákony sú dočasné. Len čo sa fyzika uspokojí s jedným svetonázorom, príde nová doba a ukáže sa, že išlo len o výnimku vo veľkej paradigme. Naučila ma to už Andrea Finková. Raz na seminári v Amherst College počula Johna Bella vyhlásiť, že kvantová fyzika vo svojom jadre nesie zárodok vlastného zániku.

A tak sa aj dobré roky rodiny Svendsenovcov ukázali len ako dočasná harmónia v oveľa rozsiahlejšom chaose.

Ale skúsili sme to. A podarilo sa nám rozriešiť hádanku, ako môžu bývať v jednom dome štyria extrémni individualisti, ktorí chcú vo svojom srdci bývať sami.

V spojenej kuchyni s obývačkou. Bez väčších hádok sme sa dohodli na nábytku, na krídle aj na bielych stenách. A zhodli sme sa, že jediným obrazom bude fotografia Andrey Finkovej.

„Rada vás vidím.“

Thit preruší ticho.

Niekoľko by to vnímal ako nádejný začiatok. My nie. Od materskej škôlky ju kamaráti a kamarátky volali *Thit-kuk-a-bú*. Po takomto úvode zvyknú nasledovať slová ostré ako britva. Aj teraz.

„Prišla po mňa policajka. Volala sa Irene. Letela so mnou celú cestu. Prezradila mi, že Haralda čaká osemdesiat rokov. Mamu dvadsaťpäť, lebo muž patrí k bollywoodskym celebritám. Podľa mňa by sme sa mali na chvíľu zamyslieť a zabudnúť, aká sme boli rodina kedysi. Radšej sa sústreďme na to, ako sme sa zmenili. Ani sme si to neuvedomili. Mama ide po mladých mužoch.“

„Mal dvadsaťpäť,“ upozorním ju.

„Mohla by si byť jeho matka.“

Mlčím. Z čisto biologického hľadiska má pravdu.

„Otca lákajú mladé dievčatá. Haralda peniaze. A mňa...“
Zadržíme dych.

„Ja chcem dom pri mori a šesť jazdeckých koní. A ľudí, čo sa mi budú starať o poriadok.“

Vydýchneme si. S rešpektom. Nie každé šestnásťročné dievča vidí tak hlboko do svojho vnútra.

Vezmem do ruky cestu. Schmedtlerove váhy navážili múku s presnosťou stotisíciny gramu. V tom sa mi vyrovná málokto gazdina. Voda a mechanický tlak vytvorili elastické peptidové väzby.

Doska stola je z Corianu, kameň najprv rozbijú, potom ho nanovo zlepia. Jeho kvalita je opäť riešením kóanu, nesplniteľnej úlohy, fyzikálneho paradoxu: veď ide o zmes mramoru, umelej hmoty a porcelánu.

Dosiahla som, aby mal stôl oblé hrany. Teraz sa cez ne ťahá tenučké cestu. My experimentálni fyzici nevidíme vzorce očami, ohmatávame ich prstami.

„Čo si hrala, mama?“

Neodpoviem.

Všetci traja sa dívajú na fotografiu na stene za mnou. Andrea Finková.

Odkedy som prvýkrát stála zoči-voči Andrei Finkovej, prešlo už dvadsaťpäť rokov.

Stalo sa to vo veľkej posluchárni Inštitútu H. C. Ørsted. Nechodila do Dánska často a ešte zriedkavejšie prednášala. Do posluchárne sa zmestí osemsto ľudí, vtedy prišlo dvetisíc. Stáli aj na chodbách.

Prednášala o Riemannovej geometrii. Keď skončila, v zlomku sekundy sa vytratila, akoby sa na mieste rozplynula. Neskôr som pochopila, že sa tak chcela vyhnúť davom, čo by jej tlačili do rúk listy, stískali jej ruku a bozkávali lem jej kabáta. Alebo sa jej pokúšali odtrhnúť gombík, aby si odniesli aspoň takýto suvení.

Hoci zmizla, každému bolo zaťažko odísť. Nikomu z poslucháčov sa nechcelo ísť domov.

Po trištvrtehodine sa predsa vytratili všetci okrem mňa. Zostala som sedieť sama. A zrazu opäť stála pred tabuľou.

Poslucháreň má dokonalú akustiku, dvaja ľudia si môžu šepkať, nech sedia akokoľvek ďaleko. Hovorila tme-ným hlasom, aj v poslednom rade som ju počula veľmi zreteľne.

„To ty si mi napísala list? Čítala som ho. Aj tvoju prácu. Zaujímavé. Ale, žiaľ, neberiem študentov.“

Vyšla ku mne.

„Zapamätala som si najmä časť, kde píšeš, akým šťastím ťa napĺňa existencia prírodných zákonov. To nepočuť

často od osemnásťročných dievčat. Vtedy som sa v duchu spýtala: Nie je to dievča len neurotička?“

„A je?“

Už bola celkom blízko. Akoby hovorila o niekom treťom.

„Uvedomuje si svoje telo. To si všímam ako prvé. Hlbšie poznanie nevychádza nikdy len z mozgu. Má cit pre matematiku a fyziku. Vyzerá výborne. Tak, kde je problém?“

„V mužoch.“

Nič som jej o problémoch nepísala.

„Čo s nimi?“

„Sú šľavnatí. Ako jablká. Nevieim im dať pokoj. A potom je chaos.“

Prisadla si ku mne.

„Čo by si rada?“

„Chcem preniknúť do fyziky. Univerzita je ako predškolský vek, čakáreň. Nechcem sedieť v čakárni, chcem ísť dnu. Vy už ste tam. Vnímam to, odkedy som si prečítala váš prvý článok. Keď som mala dvanásť rokov, ukázali mi periodickú tabuľku prvkov. Ihneď som ju pochopila. Bol to môj najšťastnejší okamih v živote. Pochopila som, že jestvujú prírodné zákony, čo vyvažujú chaos. Nechcem chápať fyziku zvonka a vy viete dostať ľudí dnu.“

Položila mi ruku na rameno. Prvý raz som tak pocítila dotyk, ktorý bol taký výnimočný. Nebol len priateľský, ale aj skúmový. Aj jej prsty sa pokúšali zorientovať v mojom systéme.

„Písala si, že ťa zaujíma teória skupinovej dynamiky a máš s ňou osobné skúsenosti. Ako si to myslela?“

„Viem vyvolávať úprimnosť.“

„Čo to znamená?“

„Keď čakám na autobus, prejde pár minút a muž predomnou sa mi zdôverí s chorobou svojej manželky. V autobuse mi dáma na vedľajšom sedadle rozpráva o svojej láske k psovi. Chlapci, čo vystupujú so mnou, mi najprv

prezradia, že majú strach, či ich vyberú do prvého tímu. Potom meno dievčaťa, do ktorého sú zaľúbení.“

Rozopla mi gombík na rukáve, odkryla mi predlaktie, obrátila mi dlaň nahor, prechádzala po jazvách.

„Vždy som chcela mať dcéru,“ povedala potichu.

Len čo to vyslovila, zmeravela. Tá veta bola úplne *out of place*. Tak ako moja odpoveď.

„Vždy som chcela mať mamu.“

Ľudia, ktorí to zažijú prvý raz, sa zväčša vydesia. Ona nie. Takmer nepatrný šok. A potom intenzívna zvedavosť.

„Ja som to nepovedala,“ stíši hlas. „Ani som ti nevyhrnula rukáv. Niečo vo mne. Akoby nie ja.“

Pozreli sme sa na seba. Hovorila pomaly, skenujúc svoj vlastný systém.

„Pripadám si ako v pasci. Akoby som sa už nemohla oprieť o konvencie, čo riadia našu konverzáciu. Poznáš na to výraz?“

„U nás sme to volali Efekt Susan.“

Stiahla mi rukáv a zapla gombík.

„Nie je to bežný výskum. Nič sa nepublikovalo a všetky výsledky sú tajné. Peniaze vyplácajú zo špeciálnych zdrojov. Ublížilo by ti to v kariére.“

„Mám dosť jaziev,“ odsekla som. „Budem náročná žiačka.“

Zaklonila hlavu a zasmiala sa. Jej smiech robil šťastným všetkých a všetko, aj opustenú poslucháreň.

Vstala.

„Príd' za mnou budúci týždeň. Mám troch synov. Tých musíš nechať na pokoji.“

Pozreli sme jedna druhej do očí. Hlboká úprimnosť vždy odhaľuje aj budúcnosť. Možno sme obe tušili, že sa do pol roka vyspím so všetkými jej synmi. A o ďalší rok aj s jej manželom.

Možno sme obe vedeli, že sme aktivovali sily, vďaka ktorým sa pokúsim prekonať všetko, čo mi bude brániť, aby som k nej prenikla bližšie.